

**Ettevõtete reageerimine majanduskriisile:
ettevõtete palga- ja hinnakujunduse uuringu peamiste tulemuste
kokkuvõte 2009. aastal**

Tairi Rõõm
September 2009

Eesti Pank viis 2009. aasta suvel koostöös kümne teise Euroopa Liidu liikmesriigi keskpankadega läbi ettevõtete juhtide küsitluse, mis toimus uurimisvõrgustiku *Wage Dynamics Network* (WDN ehk palgadünaamika võrgustiku) raames. See uuring oli jätkuks aastatel 2007–2008 toimunud laiaulatuslikule küsitlusele. Uue uuringu korraldamise eesmärk oli analüüsida ettevõtete majanduskäitumist majanduskriisi tingimustes ning võrrelda seda buumi lõpuaastatega. Küsitlus katab nelja tegevusala: töötlev tööstus, ehitus, teenindus ja kaubandus. Eestis küsitleti 558 ettevõtet, kokku 11 riiki koondav valim hõlmab ligikaudu 5700 firmat. Järgnevalt antakse ülevaade uuringu peamistest tulemustest.

Esmalt koguti andmeid selle kohta, kui tugevalt on majanduskriis erinevate riikide ettevõtteid mõjutanud. Periood, mille kohta küsimusi esitati, hõlmas vahemikku kriisi algusest kuni 2009. aasta suveni. Käsitleti kolme aspekti: nõudluse languse ulatuslikkust, raskusi toodete/teenuste tootmise finantseerimisel ja probleeme tellijatelt arvete laekumisel. Vastused neile küsimustele on toodud tabelis 1. Selle põhjal ilmneb, et uuringus osalenud riikidest on majanduskriis kõige tugevamalt avaldunud Eestis. Ligikaudu 81% siinsetest ettevõtetest hindab nõudluse langust tugevaks või erakordselt tugevaks. Riikide lõikes tervikuna on sellise hinnangu andnud ettevõtete osakaal umbes poole väiksem (39%). Eestis on kõiki riike koondava valimi keskmisest ligikaudu kaks korda enam ka neid firmasid, mille finantsolukord on märgatavalt halvenenud. 38%-l siinsetest ettevõtetest on tugevaid või erakordselt tugevaid raskusi oma tegevuse rahastamisel ning 53%-l on olulisi probleeme arvete laekumisega. Kõigis uuringus osalenud riikides keskmiselt on need osakaalud vastavalt 19% ja 29%.

Tabel 1. Käesoleva majanduskriisi negatiivsed tagajärjed

Ettevõtete hinnangud selle kohta, kui tugevat mõju on kriis avaldanud nende toodete/teenuste nõudlusele ja ettevõtte finantsolukorrale

	Mõju puudub/ marginaalne	Mõõdukas	Tugev	Erakordselt tugev	Tugev või erakordselt tugev	Ei tea
Nõudluse langus						
Austria	26,2	45,5	18,5	9,7	28,2	0,2
Belgia	21,7	36,2	23,7	18,3	42,0	0,2
Tšehhi Vabariik	7,8	39,9	40,9	11,5	52,4	0,0
Eesti	1,9	16,8	41,5	39,4	80,9	0,4
Hispaania	19,0	40,6	28,0	12,4	40,4	0,0
Prantsusmaa	19,1	43,9	24,8	11,5	36,3	0,7
Itaalia	14,8	41,9	35,5	7,3	42,8	0,4
Luksemburg	15,1	48,1	29,5	7,2	36,7	0,1
Holland	34,4	29,2	23,1	12,7	35,8	0,6
Poola	16,9	59,6	18,7	4,0	22,7	0,9
Euroala riigid	19,7	40,6	28,9	10,4	39,3	0,4
Mitte-euroala riigid	14,0	53,0	25,3	7,2	32,5	0,6
Kogu valim	18,4	43,5	28,0	9,7	37,7	0,4
Raskused tootmise finantseerimisel						
Austria	55,4	24,5	11,3	3,8	15,2	4,9
Belgia	54,8	23,1	12,7	5,3	18,0	4,1
Tšehhi Vabariik	35,1	35,5	21,0	6,7	27,7	1,7
Eesti	28,9	25,6	24,3	13,8	38,1	7,4
Hispaania	52,0	20,2	16,2	11,2	27,4	0,5
Prantsusmaa	64,5	18,3	6,6	3,0	9,6	7,6
Itaalia	45,8	29,7	16,0	4,7	20,7	3,9
Luksemburg	62,4	18,3	13,7	4,3	18,0	1,3
Holland	55,3	18,3	14,9	5,0	19,9	6,5
Poola	43,7	37,7	11,2	4,5	15,7	2,9
Euroala riigid	53,1	23,5	13,4	5,5	18,9	4,4
Mitte-euroala riigid	40,9	36,7	14,2	5,4	19,6	2,8
Kogu valim	50,3	26,6	13,6	5,5	19,1	4,0
Raskused tellijatelt arvete laekumisel						
Austria	24,7	56,2	15,2	2,5	17,8	1,4
Belgia	27,2	41,1	24,4	3,1	27,5	4,2
Tšehhi Vabariik	21,1	42,4	30,3	5,0	35,3	1,3
Eesti	11,0	34,5	31,1	21,8	52,8	1,7
Hispaania	39,5	35,1	16,1	8,9	25,0	0,4
Prantsusmaa	35,5	46,9	14,3	1,8	16,2	1,5
Itaalia	15,8	40,3	31,4	10,6	42,0	1,8
Luksemburg	32,6	41,3	20,4	5,8	26,1	0,0
Holland	45,9	29,4	14,2	3,7	18,0	6,7
Poola	24,1	47,4	21,4	5,3	26,7	1,8
Euroala riigid	28,7	40,6	21,8	6,7	28,5	2,2
Mitte-euroala riigid	22,9	45,7	24,0	5,8	29,8	1,6
Kogu valim	27,4	41,7	22,3	6,5	28,8	2,1

Märkused: Tabelis on toodud ettevõtete osakaal (%), kes vastava vastuse valisid.

Järgnevalt uuriti, milliseid kanaleid on ettevõtted kasutanud kriisist tingitud nõudluse langusega toimetulekuks. Sellest annab ülevaate tabel 2.

Tabel 2. Ettevõtete strateegiad kriisist tingitud negatiivse nõudlusšokiga toimetulekuks

	Hindade langetamine		Kasumimarginaali vähendamine		Toodangu vähendamine		Kulude vähendamine	
	Algne uuring	Jätkuuuring	Algne uuring	Jätkuuuring	Algne uuring	Jätkuuuring	Algne uuring	Jätkuuuring
Kõik ettevõtted	56,3	37	63,1	43,2	51,8	39,5	84,7	73,4
Riik								
Austria	37,7	30,2	57,3	44,6	54,3	43,8	82,9	84,3
Belgia	42,5	36,1	55,1	52,3	60,1	55,9	80,6	81,7
Tšehhi Vabariik	51,3	34	54,4	40	52,2	48,5	86,7	88,3
Eesti	76,4	72	82,4	77,6	66,9	64,2	93,8	98,3
Prantsusmaa	41	14,9	56,6	24	54,2	29,4	78,8	42,8
Luksemburg	48,2	26,5	64,1	32,1	43,8	24,5	89,8	88,3
Itaalia	58,3	41,5	na	na	46	37,3	91	78,8
Holland	39,9	23,7	50,7	35,6	40,6	33,9	71,9	63,6
Poola	79,4	60,8	78,3	64,3	60,4	47,6	85,3	87,1
Tegevusala								
Töötlev tööstus	56,3	37,8	60,4	43,9	66,5	57,9	86,3	76,5
Ehitus*	70,7	58,7	80,3	60,6	52,3	45,2	82,5	71,5
Kaubandus	65,2	41,6	71,2	50,2	37,6	25,4	87,9	81,3
Teenused	48,1	31,6	57,3	36,5	40,2	21	80,8	64,5
Finantsvahendus**	64,8	10,6	79,6	32,1	30,6	27,3	88,2	88,5
Ettevõtte töötajate arv								
5-19	65,4	40,5	71,2	45,1	45,1	32,1	80,2	69,7
20-49	60,7	43,1	63,1	46,5	48,2	41,2	85,5	70,4
50-199	60,8	40,8	67,6	42,4	55	39,6	85,8	73,1
200+	48,8	30,9	56,7	41,5	54,1	40,6	85,1	76,3
Nõudluse languse negatiivne mõju								
Mõju puudub/marginaalne	60,7	27,7	62,6	29,5	47,2	15,7	83,7	55,6
Mõõdukas	58,3	37	68,5	47,9	49,6	31	83,6	75,1
Tugev	52,2	45	56	50,2	53,6	60,1	86,7	83,4
Erakordselt tugev	47,2	40,6	61,9	49,1	76,6	79,5	86,1	85,9
Nõudluse languse negatiivne mõju								
Mõju puudub, on marginaalne või mõõdukas	59,3	33,6	65,7	41	48,5	25,4	83,6	68,1
Tugev või erakordselt tugev	51,2	44,1	57,5	49,9	58,4	64,1	86,6	83,9

Märkused: Tabelis on toodud ettevõtete osakaal (%), kes hindasid vastavat kanalit oluliseks või väga oluliseks. Antud tabel ei sisalda Hispaania andmeid, kuna vastav küsimus oli nende küsimustikus teisiti struktureeritud. * Prantsusmaa ja Itaalia valimid ei sisalda ehitussektori ettevõtteid. **Eesti, Tšehhi ja Prantsusmaa valimid ei sisalda finantsvahenduse ettevõtteid.

Ettevõtjate vastuseid sellega seotud küsimustele võrreldakse tabelis eelmise uuringu teel kogutud andmetega analoogsele küsimusele. Erinevus kahe uuringu vahel seisneb lisaks makromajanduslikule keskkonnale uuringu läbiviimisel ka selles, et esimeses uuringus pidid ettevõtted hindama n-ö hüpoteetilist olukorda: kui nõudlus antud ettevõtte toodangule langeks, siis kuidas sellele reageeritaks. Seejuures ei täpsustatud, kui suurt nõudluse langust silmas peetakse. Teise uuringu puhul paluti ettevõtjatel seevastu kirjeldada konkreetset olukorda: seda, kuidas nad reageerisid praegusest majanduskriisist tingitud nõudluse langusele. Ehkki riigiti on vastused esimesele ja teisele küsitlusele üsna erinevad, ilmneb kogu valimi põhjal, et hinnangud on sarnasemad nende ettevõtete puhul, kelle toodete/teenuste nõudlus kriisi tingimustes järsemalt alanenud on. Eesti ettevõtete puhul saab samuti välja tuua, et vastused esimesele ja teisele küsitlusele on suhteliselt sarnased. Nii eelmise kui ka 2009. aasta uuringu põhjal ilmneb, et olulisim kanal negatiivse nõudlusšokiga toimetulekuks on kulude vähendamine. Algse uuringu põhjal hindas seda kanalit oluliseks või väga oluliseks 85% ja jätku-uuringule vastavalt 73% ettevõtetest.

Samuti uuriti ettevõtetelt, milline on olnud peamine kulude vähendamise kanal. Vastustest sellele küsimuste blokile annab ülevaate tabel 3. Sarnaselt eelmisele tabelile on ka siin võrreldud varasema küsitluse teel kogutud andmeid käesoleva aasta suvel kogutud andmetega. Tabeli põhjal ilmneb, et võrreldes majandustsükli tõusuperioodiga kasutavad ettevõtted praeguse languse tingimustes kulude vähendamiseks suuremal määral tööaja lühendamist (s.t. töötundide arvu vähendamist) ja tulemuspalga alandamist. Mõnevõrra on olulisemaks muutunud ka tähtajatu lepinguga töötajate arvu vähendamine. Põhipalga alandamist kasutavad kriisi tingimustes ainult ligikaudu 1,7% ettevõtetest, mis on samas suurusjärgus buumi lõpuaastatega.

Eesti ettevõtete kulude alandamise strateegiad erinevad teistest uuringus osalenud riikidest mitmes olulises aspektis. Esmalt on meil kriisi tingimustes märgatavalt suurenenud ettevõtete osakaal, kes kasutavad peamise kulude alandamise meetodina töötajate põhipalga vähendamist. Kui eelmise uuringu põhjal oli sellised firmasid 0,5%, siis uue uuringu kohaselt on neid ligikaudu 16% - tunduvalt rohkem, kui üheski teises uuringus osalenud riigis. Küllaltki märgatavalt (keskmisest enam) on suurenenud ka nende ettevõtete osakaalud, kes peamiselt vähendavad kulusid tulemuspalga alandamise või tööaja kärpimise teel. Eestis on kriisi tingimustes tööjõukulude alandamisega võrreldes märgatavalt vähem oluliseks muutunud muude, tööjõuga mitteseotud kulude vähendamine. Buumi lõpuaastatel pidas seda olulisimaks kulude vähendamise meetodiks 45% firmadest, samas kui kriisi tingimustes on selliste ettevõtete osakaal ainult 23%.

Tabel 3. Peamine kulude vähendamise kanal

	Põhipalk		Tulemuspalk		Töötajad (tähtajatu leping)		Töötajad (tähtajaline leping)		Töötundide arv		Tööjõuga mitteseotud kulud	
	Algne uuring	Jätku- uuring	Algne uuring	Jätku- uuring	Algne uuring	Jätku- uuring	Algne uuring	Jätku- uuring	Algne uuring	Jätku- uuring	Algne uuring	Jätku- uuring
Kõik ettevõtted	1,5	1,7	8,6	11,8	17,1	19,1	27,4	25,6	7,7	14,1	38,3	36
Riik												
Austria	0	0,4	10,9	15,8	11	11,2	6,5	10,1	20,4	34,2	51,2	28,2
Belgia	0,3	3,4	10,3	16,7	29,3	35,7	29	45,6	5,1	32,5	26	40,6
Tšehhi Vabariik	0	3,9	18,6	24,3	19	42,7	27	34,2	3,5	10,8	41,5	52,8
Eesti	0,5	15,7	17,3	23,9	17,2	24,4	15,7	3,3	4,9	9,1	44,5	23,6
Prantsusmaa	4,8	1,1	5,8	5,9	11,7	25,8	57,5	42,4	5,6	5,7	14,6	19,2
Luksemburg	0	0,1	7,5	9,9	10,9	17,1	28,4	33,9	10	12,4	43,2	26,2
Itaalia	1	1,3	9,3	8,8	16	17,1	28,9	20,8	9,8	18,2	35	33,8
Holland	0,3	1,2	3	4,6	3,2	8,4	37,7	40,1	2,1	5,8	53,7	39,9
Poola	3,5	2,2	8	17	31,4	15,3	8,7	10	5,2	6,4	43,3	47
Tegevusala												
Töötlev tööstus	1,8	2,1	6,3	10,4	15,2	20,9	31,3	29,4	8,4	17,2	37,8	29,5
Ehitus*	0,1	3,5	7,5	17	27,6	14,5	15,7	20,5	10,5	5,7	38,6	44,8
Kaubandus	2	1,8	9,8	10,2	21,2	20	24,7	23,2	6,9	11,1	36,8	42,1
Teenused	0,9	0,8	11,3	13,1	15,5	16	25,3	22,9	7,3	13,3	39,7	40,3
Finantsvahendus**	0	0	9,7	32,6	23,7	27,5	26,4	17,3	0,4	2,6	39,8	34,3
Ettevõtte töötajate arv												
5-19	1,8	1,3	7,7	11,8	20,1	17,6	21,9	14,2	8,7	8	39,7	48,1
20-49	0,7	2,3	9,3	11,2	15,7	17,4	23,4	17,5	7,8	15,6	43,8	38,7
50-199	1,7	1,1	10,4	14,5	18,3	19,6	25,5	26,2	8,4	14,1	36,2	35,3
200+	1,6	1,7	7,7	10,8	16,3	20,1	32,3	33	6,9	15,1	35,9	31,2
Nõudluse languse negatiivne mõju												
Mõju puudub/marginaalne	0,6	0,5	8,8	12,8	19,9	5,5	24	20	5,7	12	41	49,5
Mõõdukas	2,9	1,9	9,5	11,5	17,5	17,5	24,2	25,6	9,2	10,2	37,9	39,8
Tugev	0,7	2,1	8,2	12,3	15,3	25,5	30	27,9	8,4	18,6	38	27,7

	Põhipalk		Tulemuspalk		Töötajad (tähtajatu leping)		Töötajad (tähtajaline leping)		Töötundide arv		Tööjõuga mitteseotud kulud	
	Algne uuring	Jätku-uuring	Algne uuring	Jätku-uuring	Algne uuring	Jätku-uuring	Algne uuring	Jätku-uuring	Algne uuring	Jätku-uuring	Algne uuring	Jätku-uuring
Erakordselt tugev	1,2	1	5,7	10,6	14,9	37,9	40,7	29,7	5,4	22,8	32,1	13,7
Nõudluse languse negatiivne mõju												
Mõju puudub, on marginaalne või mõõdukas	1,9	1,5	9,2	11,9	18,6	13,6	24,1	23,8	7,7	10,8	39,3	42,9
Tugev või erakordselt tugev	0,8	1,8	7,6	11,9	15,2	28,1	32,3	28,3	7,7	19,5	36,8	24,7

Märkused: Tabelis on toodud ettevõtete osakaal (%), kes märkisid, et antud meetod kulude vähendamiseks (põhipalga langetamine, tulemuspalga alandamine, tähtajatu lepinguga töötajate arvu vähendamine jne) oli peamine kulude alandamise viis. Antud tabel ei sisalda Hispaania andmeid, kuna vastav küsimus oli nende küsimustikus teisiti struktureeritud. * Prantsusmaa ja Itaalia valimid ei sisalda ehitussektori ettevõtteid. ** Eesti, Tšehhi ja Prantsusmaa valimid ei sisalda finantsvahenduse ettevõtteid.

Mõlema WDNi raames läbi viidud küsitluse teel koguti andmeid selle kohta, kui suur osa ettevõtetest on töötajate põhipalku külmutanud või vähendanud. Esimese küsitluse puhul hõlmas see küsimus aastaid 2002–2006, s.t. ettevõtjatelt küsiti, kas nad on küsitlusele eelnenud viie aasta jooksul a) põhipalka külmutanud ja/või b) põhipalka vähendanud ning kui suure osa töötajate puhul seda on tehtud. Teise küsitluse analoogne küsimus hõlmas perioodi kriisi algusest kuni suveni 2009. Ülevaade vastustest neile küsimustele on toodud tabelis 4. Selle põhjal ilmneb, et nii varasema kui uue uuringu kohaselt on vaid vähesed ettevõtted töötajate põhipalka langetanud (vastavalt 2,6% ja 3,2%). Samas on kriisi tingimustes märgatavalt suurenenud nende ettevõtete osakaal, kes on töötajate palgad külmutanud. Aastatel 2002–2006 tegi seda ligikaudu 10% firmadest, samas kui kriisi algusest saadik oli põhipalka külmutanud 35% firmadest ning sama paljud ettevõtted plaanisid seda kriisiga seoses teha. Need andmed näitavad, et enamuses EL liikmesriikidest on ka kriisi tingimustes töötajate palgad allapoole jäigad – suur osa ettevõtetest on töötasud külmutanud, selle asemel, et neid alandada.

Tabel 4. Põhipalka külmutanud ja/või vähendanud ettevõtete osakaal

	<i>Palku alandanud ettevõtted</i>			<i>Palku külmutanud ettevõtted</i>		
	Algne uuring	Jätku-uuring		Algne uuring	Jätku-uuring	
		Langetasid palka	Plaanivad langetada		Külmutasid palga	Plaanivad külmutada
Riigid						
Austria	1,5	1,7	1,5	9,3	1,8	8,4
Belgia	2,9	1	1,8	15,9	23,7	4,4
Tšehhi Vabariik	9,3	9	3,2	31,4	54,6	11,7
Küpros***	3,4	1,8	2	15,3	20,6	5,9
Eesti	3,7	44,1	38,6	21,3	61,5	64,6
Hispaania	0,1	2,6	0,5	1,5	26,7	3,7
Prantsusmaa	2,5	1,9	4,7	7,7	86	83,8
Itaalia	0,7	2	4,3	3,8	31,7	62,8
Luxembourg	7,3	0,3	0,3	8	46,8	44,5
Holland	1,6	2,6	3,8	25,8	15,2	8,7
Poola	5,7	4,2	1,6	9,7	18	8,1
Kõik riigid	2,6	3,2	3,1	9,5	34,5	34,5
Euroala riigid	1,3	2,1	3,3	7,6	37,1	43,1
Mitte-euroala riigid	6,4	6,5	2,7	14,8	27,4	10,3
Tegevusalad						
Töötlev tööstus	3,1	3,9	2,9	8,2	35,5	39
Ehitus*	4	5,9	3,6	13,6	13,8	9,5
Kaubandus	1,3	2,8	2,3	7	26,4	26,2
Teenused	2,8	2,4	4,2	12,2	42	39,4
Finantsvahendus**	1,6	0,1	0,5	11,9	26	7,2

Märkused: Tabelis on toodud ettevõtete osakaal (%), kes on palku alandanud/külmutanud või plaanivad seda teha. * Prantsusmaa ja Itaalia valimid ei sisalda ehitussektori ettevõtteid. ** Eesti, Tšehhi ja Prantsusmaa valimid ei sisalda finantsvahenduse ettevõtteid.

Eesti eristub teistest uuringus osalenud riikidest kriisi tingimustes põhipalka vähendanud ettevõtete suure osakaalu poolest. Kui valimi lõikes keskmiselt oli selliseid ettevõtteid 3,2%, siis Eestis on seda teinud 44% firmadest. Miks on Eestis töötanud märgatavalt allapoole paindlikumad kui mujal? Esmalt eelkõige seetõttu, et meil on nõudluse langus olnud uuringus osalenud riikidest kõige ulatuslikum. Ka kriisist tingitud tootmistegevuse finantseerimisraskused on Eestis suuremaks probleemiks kui teistes uuringus osalenud riikides (vt tabel 1). Majanduslanguse ulatuslikkus tingib selle, et ettevõtted on sunnitud kõiki toomiseiga seotud kulusid järsult koomale tõmbama, sealhulgas ka palku alandama.

Teine oluline põhjus, mis on võimaldanud Eesti ettevõtetel kriisi käigus palkasid alandada, on meie tööturu paindlik institutsiooniline raamistik. Mitmed selles vallas tehtud uuringud on näidanud, et jäigemalt reguleeritud töösuhete puhul ning riikides, kus enamus töötajatest on hõlmatud kollektiivsete palgalepetega, on ka palgad jäigemad. Eestis on kollektiivsete palgalepingute osakaal kõigist WDN küsitlustes osalenud riikidest kõige madalam. Alates käesoleva aasta juulist, mil hakkas kehtima uus Töölepinguseadus, on meil ka tööalased suhted kõige paindlikumalt korraldatud.

Tabelis 4 toodud andmed palkade alandamise kohta näitavad, et mitte-euroala riikides (Eesti, Tšehhi ja Poola) on palgad allapoole paindlikumad olnud, seda nii praeguse kriisi tingimustes kui ka varasemal majanduskasvu perioodil. Kui euroala riikides on kriisi-perioodil palku vähendanud 2,1%, siis euroalasse mittekuuluvates riikides 6,5% ettevõtetest, esimese küsitluse kohaselt olid need osakaalud vastavalt 1,3% ja 6,4%. Samas on euroala riikides suhteliselt enam selliseid ettevõtteid, kes käesoleva aasta suvel veel polnud palku alandanud, aga plaanisid seda teha. See näitab, et euroalasse mittekuuluvate riikide ettevõtted on majanduskriisile kiiremini reageerinud.

Erinevalt Eestist on nii Tšehhis kui Poolas ettevõtete osakaalud, kes palkasid alandanud on, mõlemas uuringus suhteliselt võrdsed. Eestis seevastu on kriisi tingimustes üle 40% ettevõtetest palku alandanud, samas kui eelmise uuringu põhjal olid seda teinud 3,7%. Millest see erinevus tingitud on? Esmalt on neis kahes riigis majanduslangus märgatavalt mõõdukam olnud, kui meil. (Poola on ainuke EL liikmesriik, kus SKP 2009. aasta lõikes tervikuna kasvab.) Teine võimalik põhjus on vahetuskursirežiimide erinevus. Eestis kehtib valuutakomitee süsteem, samas kui nii Poola kui Tšehhi valuutakursid on ujuvad. Nii Poola zloti kui ka Tšehhi krooni väärtused euro suhtes on alates kriisi algusest odavnendunud. Ujuval vahetuskursil põhinev valuutarežiim annab neile riikidele täiendava kanali negatiivse nõudlusšokiga kohanemiseks, mistõttu muud kanalid kulude alandamiseks (k.a. palkade alandamine) on vähem olulised.

Eelnevat kokku võttes – WDN raames läbi viidud küsitlused näitavad, et Eesti ettevõtetes on palgad alates majanduskriisi algusest allapoole märgatavalt paindlikumad olnud, kui teistes küsitluses osalenud riikides. Paindlik palgakorraldus on Eestis kriisist tingitud järsu nõudluse languse tingimustes aidanud ära hoida halvemat – kui ettevõtetel poleks võimalik palku alandada, tähendaks see, et hõive langus oleks olnud käesoleval aastal veelgi suurem.